

A „Hatékony idősgondozás a 21. században” c. Erasmus+ projekt keretében 65 éves és idősebb személyek számára szervezett pilot képzés értékelése

I. A mérés célja

2024. áprilisában és májusában zajló, több alkalmas, 65 éves vagy idősebb személyek számára szervezett képzési programban vehettek részt a jelentkezők. A képzés során egy bemeneti és egy kimeneti vizsgálat történt, annak érdekében, hogy pontosabb képet kapjunk a képzés során szerzett tudásokról, arról, hogy a résztvevők a képzés indulásakor milyen tudásokkal és ismeretekkel, attitűdökkel kezdik meg a képzést, és annak befejezését követően milyen ismeretekkel lépnek ki onnan. A képzés kezdetekor és képzés befejezését követően anonim, önkitöltős kérdőív segítségével került sor az adatfelvételekre.

II. A mérés korlátai

A képzésben összesen 15 fő vett részt, melyhez kapcsolódóan fontos megjegyezni, hogy a minta elemszáma így rendkívül alacsony. Az elemzés során ezért elsődlegesen az egyszerűbb, leíró statisztikai eredmények bemutatására volt lehetőség. Míg a bemeneti mérés során 13 fő töltött ki értékelhető kérdőívet¹, addig a kimeneti mérésben már csupán 8 ilyen kérdőív érkezett.

Továbbá fontos megemlíteni, hogy az idős személyek számára szervezett pilot képzésbe való részvétel meghívásos alapon történt. Kiválasztott intézmények számára nyílt lehetőség az idősök nappali ellátását igénybevevő személyeket delegálni, azaz a potenciális résztvevők (a

¹ A bemeneti adatrögzítés során 2 kérdőívben olyan nagyszámú missing elem jelent meg, hogy ezek kizárásra kerültek az adatfelvételtől.

teljes idős populáció) nem ugyanakkora eséllyel kerülhettek be a képzésen résztvevők mintájába.

A hatásvizsgálat feltételeit a két mérés nem teljesíti, így nem lehet egyértelműen kijelenteni, hogy az esetleges változások a képzésen való részvételnek és az ott elsajátított tudásnak tekinthetők csak, vagy más hatások is befolyásolták azt.

III. A bemeneti mérés eredményei

3.1. A válaszadók alapmegoszlásai

A bemeneti és kimeneti mérések között a válaszadók szociodemográfiai eredményei vonatkozásában eltérések voltak tapasztalhatóak, ugyanis a kimeneti kérdőívet már nem töltötte ki minden résztvevő. Mivel a szociodemográfiai eredmények kis eséllyel változnak a válaszadók körében ilyen rövid időintervallum során, ezért ezeket az eredményeket a bemeneti mérés alapján ismertetjük, ahol 13 érvényes kitöltés volt.

Egyértelműen a női válaszadók jelentek meg nagyobb számban (12 fő), mellettük egyetlen érvényes férfi válaszadó volt. Az idősek nappali ellátásában, mely szociális alapszolgáltatásból a pilot képzésbe történt az érintettek bevonása, többségben vannak a nők. Az országosan idősek nappali ellátását legutóbbi, 2022-es KSH statisztikák alapján az idősek nappali ellátását igénybevevő populáció 25,5%-a volt férfi (KSH, 2023). A legmagasabb iskolai végzettség tekintetében 11 fő középiskolai végzettséget, míg 2 fő felsőfokú végzettséget jelölt meg.

A válaszadók közül életkori csoportok esetében a 65-74 éves korcsoportba tartozott a legtöbb kitöltő (11 fő), 1 fő jelezte, hogy 50-64 éves csoportba tartozik, míg 1 fő 85 éves vagy idősebb. Az országos adatok alapján a szolgáltatást igénybevevő idősek legnagyobb csoportja, 45% tartozik a 65-74 éves korcsoportba. Ezt szorosan követte az országos mintában 42%-al a 75-89 évesek csoportja, akiket, ha két csoportra bontva vizsgálunk (75-79 és 80-89), akkor a 80-89 évesek körében nagyobb igénybevevői létszám látható (KSH, 2023).

3.2. A válaszadók egyetértése meghatározott idősékhöz kapcsolódó állítások esetében a bemeneti és kimeneti mérések során

Az 1-es táblázat tartalmazza a bemeneti és kimeneti mérések során jelzett válaszokat az egyes idősödéshez kapcsolódó állítások esetében. Az eredményeket egy közös táblázatban feltüntetve lehetőség van összehasonlítani a képzést megelőzően és az azt követően adott válaszok számosságát az egyes témákban.

1. táblázat A válaszadók egyetértésének aránya meghatározott idős korhoz, idősékhöz kapcsolódó állítások vonatkozásában a bemeneti és kimeneti mérés során ($N_{be}=12$, $N_{ki}=8$) (%)

	Bemeneti: Egyáltalán nem értek egyet	Kimeneti: Egyáltalán nem értek egyet	Bemeneti: Inkább nem értek egyet	Kimeneti: Inkább nem értek egyet	Bemeneti: Inkább egyetértek	Kimeneti: Inkább egyetértek	Bemeneti: Teljes mértékben egyetértek	Kimeneti: Teljes mértékben egyetértek
1. Az idősödéssel az emberek elkerülhetetlenül másoktól függő helyzetbe kerülnek	25	12,5	33,3	12,5	41,7	50	0	25
2. Az idős embereknek biztosítani kell a lehetőséget, hogy minél tovább biztonságban, önállóan éljenek	0	12,5	8,3	0	25	12,5	66,7	75
3. Az idősödésre, idős korra már jóval a nyugdíjkorhatár előtt el kell kezdeni felkészülni	0	0	8,3	0	16,7	50	75	50
4. Az idős emberek számára	8,3	0	41,7	25	8,3	50	41,7	25

elsődleges a pihenés, ezt kell leginkább biztosítani számukra								
5. Nagyon fontosnak gondolom, hogy a különböző generációk között szoros, élő kapcsolat és szolidaritás, támogatás legyen	0	0	0	0	0	25	100	75
6. Az élet végéről, halálról jobb nem beszélgetni, mert nagyon érzékeny a téma	58,3	37,5	33,3	25	8,3	37,5	0	0
7. Az idős embereknek saját kortársaik, más idős emberek között a legjobb	58,3	0	33,3	42,9	8,3	28,6	0	28,6
8. Az idős emberek számára fontos, hogy hasznosnak és tevékenynek érezhessék magukat	8,3	0	0	0	8,3	12,5	83,3	87,5
9. Az idős emberek számára fontos lehet, hogy aktív, szoros kapcsolatuk legyen a társadalommal,	0	0	0	0	33,3	37,5	66,7	62,5

tevékenyen részt vegyenek annak működésében								
---	--	--	--	--	--	--	--	--

A két mérés között növekedett azoknak a válaszadóknak az aránya, akik „Az idősödéssel az emberek elkerülhetetlenül másoktól függő helyzetbe kerülnek” állításra vonatkozóan inkább egyetértettek vagy teljesen egyetértettek. „Az idős embereknek biztosítani kell a lehetőséget, hogy minél tovább biztonságban, önállóan éljenek” állítás esetében a két mérés során a szélsőséges válaszok nőttek, mind az egyáltalán nem egyetértők, mind pedig a teljesen egyetértők arányaiban 10-12% körüli emelkedés volt tapasztalható, ezzel párhuzamosan a középső értékeket választók aránya csökkent.

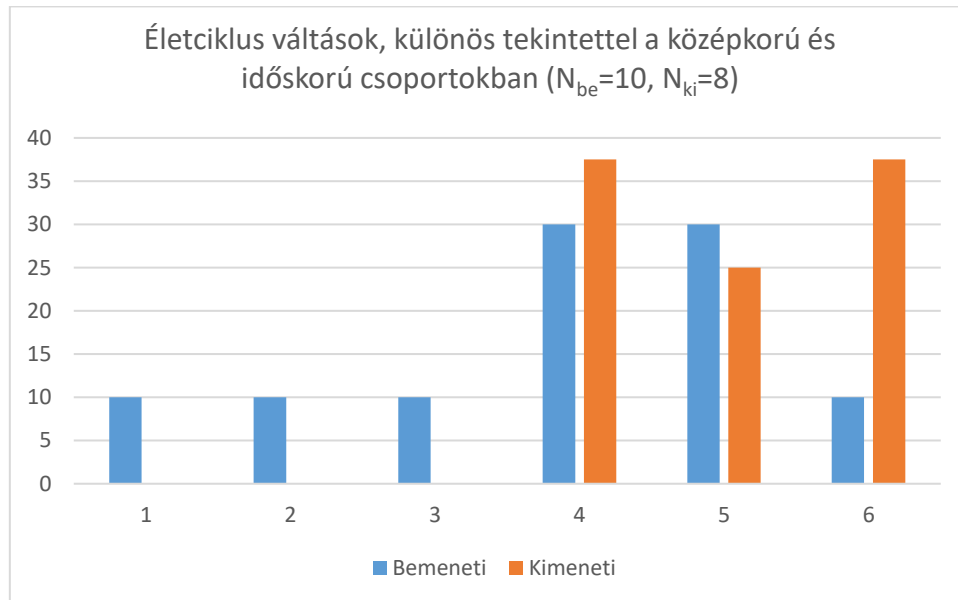
Az idős korra való felkészülés nyugdíjkorhatár előtti megkezdésével az inkább egyetértők aránya jelentősen nőtt, azonban a teljes mértékben egyetértők aránya csökkent. Nőtt azoknak az aránya, akik szerint az idős emberek számára elsődlegesen a pihenést szükséges biztosítani. Növekedett azoknak az aránya is, akik inkább egyetértettek azzal az állítással, hogy „Az élet végéről, halálról jobb nem beszélgetni, mert nagyon érzékeny a téma”. Érdekes változás, hogy azok aránya is emelkedett a két vizsgálati időpont között, akik szerint az idős személyek számára saját kortársaik között a legjobb. Pozitív elmozdulás azonban, hogy a képzést követően több válaszadó gondolta úgy, hogy fontos az idős emberek számára, hogy hasznosnak és tevékenynek érezhessék magukat. A társadalommal való aktív, szoros kapcsolat jelentősége a képzést megelőzően és azt követően is hasonlóan fontos volt a válaszadók visszajelzései alapján.

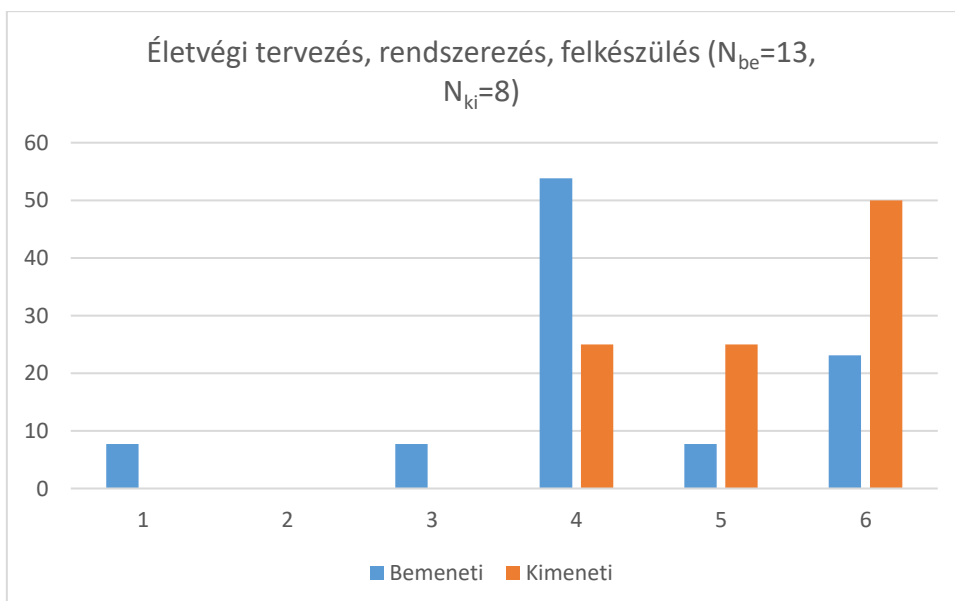
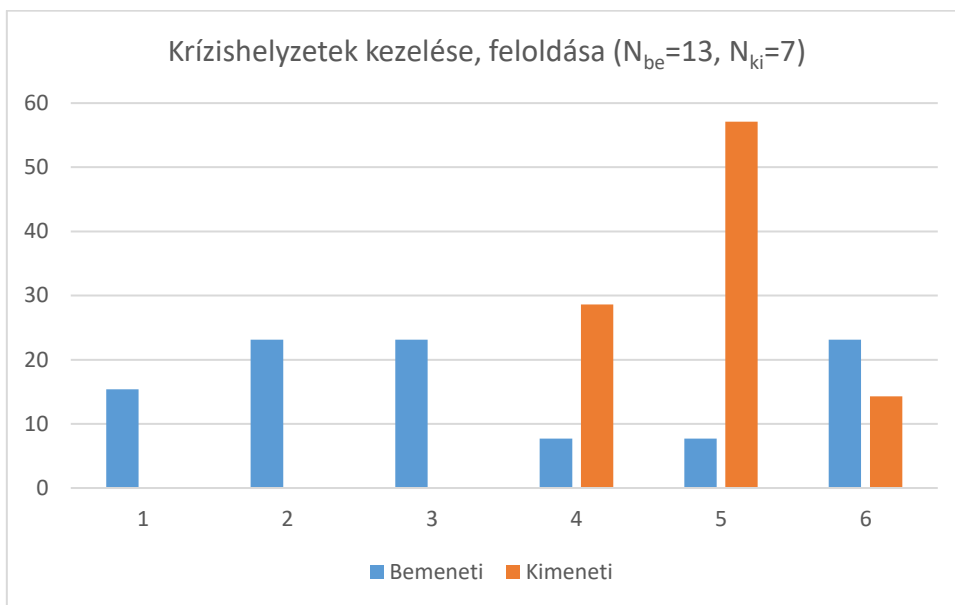
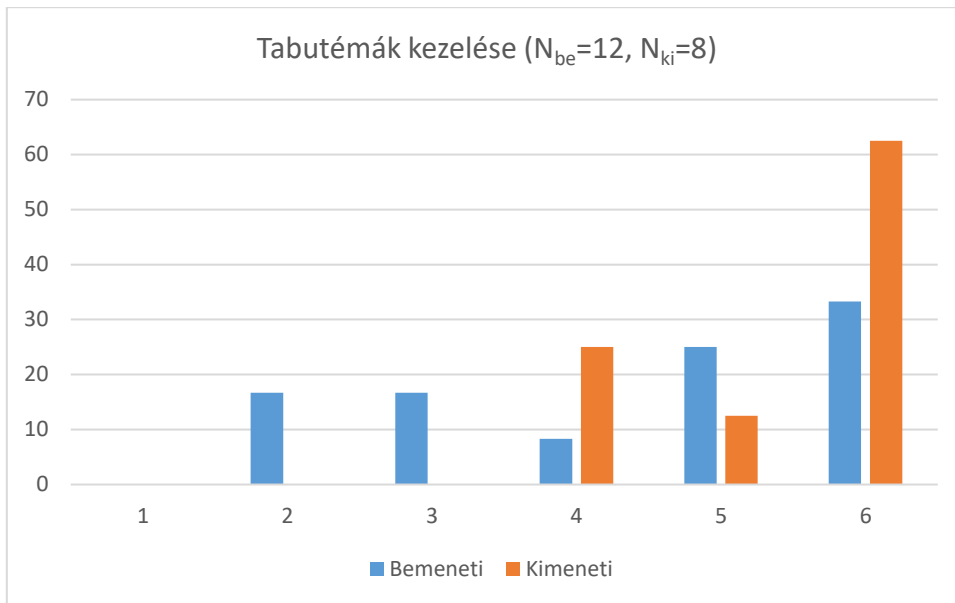
3.3 A válaszadók szubjektív megítélése egyes területek ismerete kapcsán

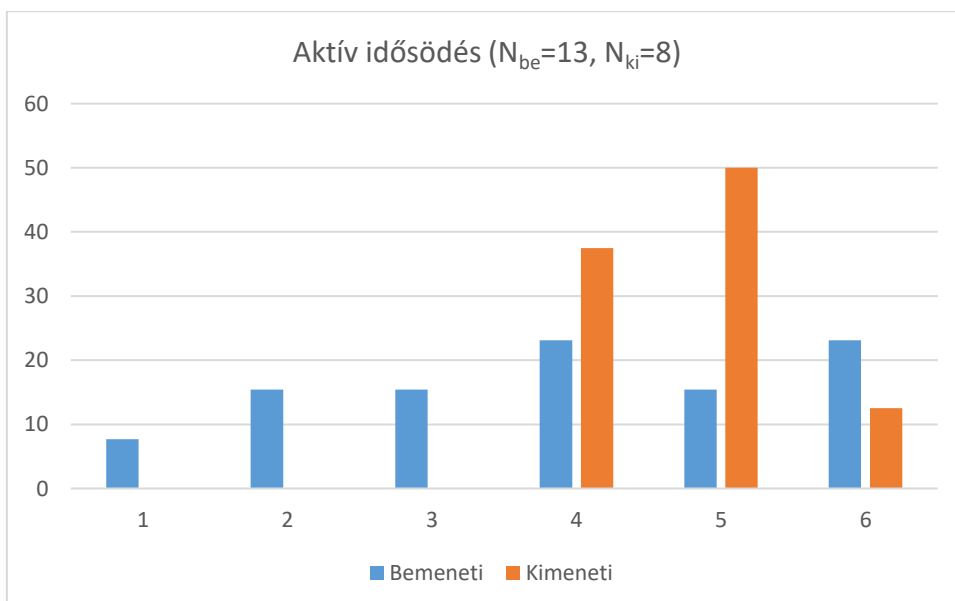
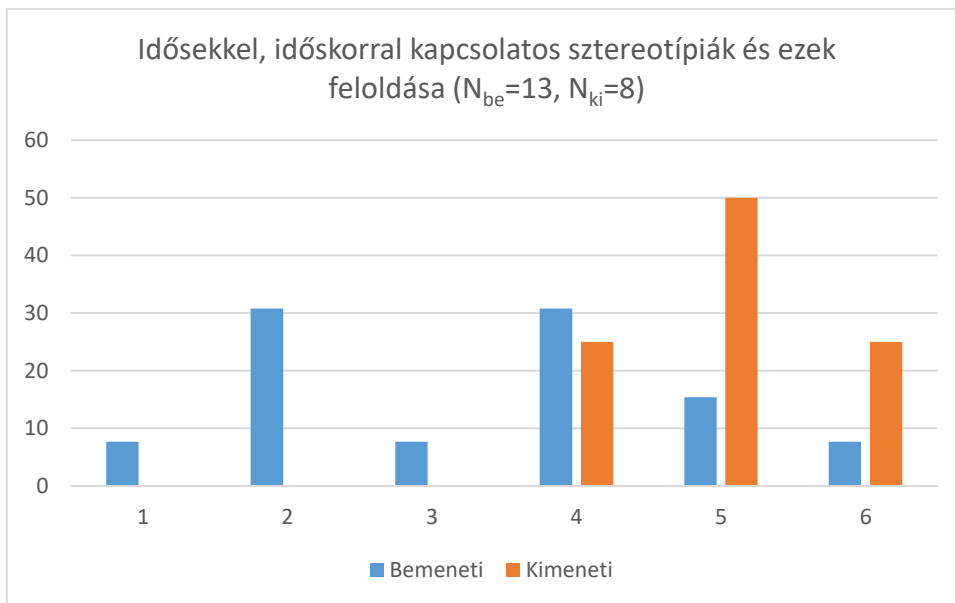
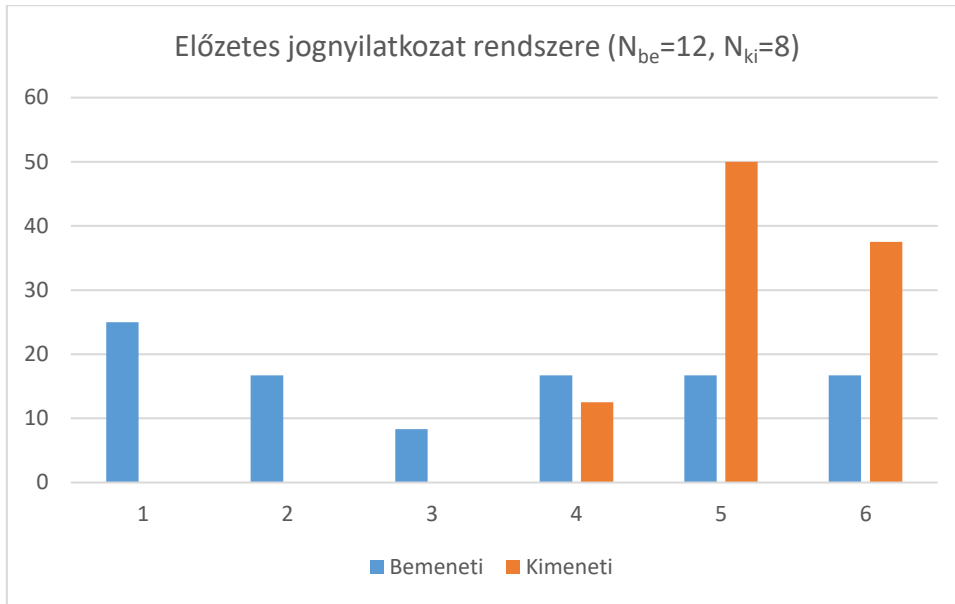
Az alábbi ábrákon a különböző kompetenciákban bekövetkező szubjektív változások láthatók a két mérési időpont között². Az adott tématerületek kapcsán, mind a bemeneti mind pedig a kimeneti méréskor egy 1-6-ig terjedő skálán kellett értékelniük saját tudásukat a válaszadóknak, ahol az 1-es érték jelentette, hogy nem rendelkezik tudással, míg a 6-os érték, hogy megalapozott tudást birtokol az adott területen. Mindegyik téma esetében tapasztalható

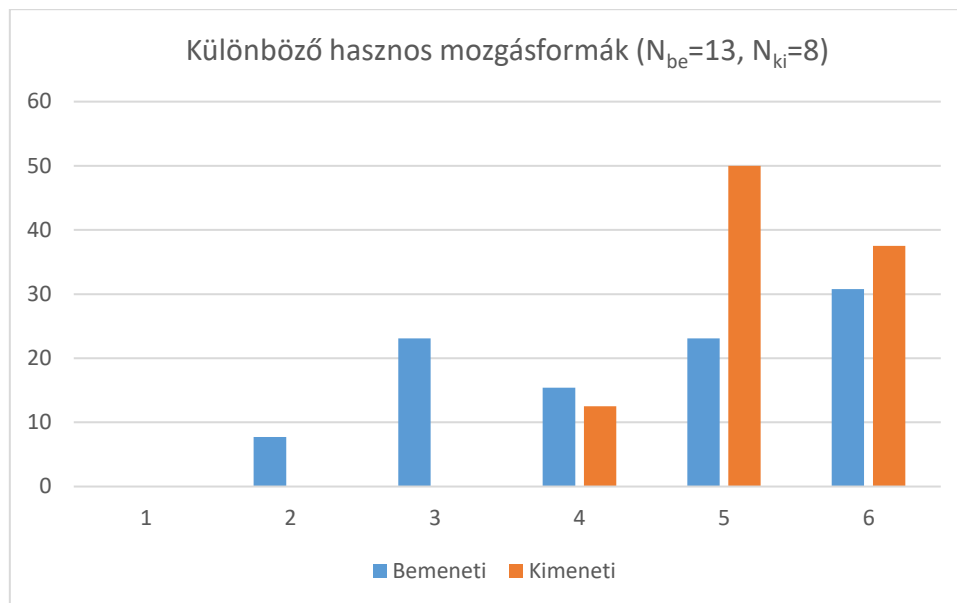
² Két tématerület esetében nem készült ábra, mert ezeket csak a bemeneti méréskor vizsgáltuk, a kimeneti méréskor nem kerültek lekérdezésre, ugyanis a képzés törzsanyagának végül csak minimálisan, érintőlegesen képezték részét.

volt emelkedés a kompetenciákban a bemeneti és kimeneti mérés eredményei között, legalábbis a válaszadók szubjektív megítélése alapján, hiszen minden vizsgált téma esetében csökkent az 1-es, 2-es, 3-as értéket jelölő válaszadók aránya. A legnagyobb változások a személyes kompetenciákban az „előzetes jognyilatkozat rendszere”, a „képzési, tanfolyam lehetőségek idős korban”, az „idősekkel, idős kora kapcsolatos sztereotípiák”, valamint a „krízishelyzetek kezelése, feloldása” témákban jelentek meg. Az „Idősekkel, időskorral kapcsolatos sztereotípiák”, valamint az „előzetes jognyilatkozat rendszere” témákban 50% feletti volt az 5-ös és 6-os értéket választók körében együttesen az emelkedés a bemeneti mérés eredményeihez képest, emellett az alacsony kompetenciát jelölő értékekben (1,2) jelentősebb csökkenés volt tapasztalható a második mérés során. Magas volt még az 5-ös értéket választók arányában a növekedés (+40%) a „Krizishelyzetek feloldása, kezelése” és a „Képzési, tanfolyam lehetőségek idős korban” témák esetében, azonban mindkét említett témánál, míg az 5-ös értéket választók arányában emelkedés volt, addig a 6-os értéket választókéban csökkenés. A „Krizishelyzet kezelése, feloldása” témában az emelkedő kompetencia mellett kimagaslóan csökkent a két mérés között azon válaszadók aránya, akik az 1-es, 2-es, 3-as értéket választották (egy fő sem jelölte ezeket a kimeneti mérésben).

3.4 Meglévő tudás bővülése

A válaszadók a bemeneti mérés során a megadott témákból három olyat választhattak, melyekben leginkább számítottak rá és várták, hogy tudásuk bővülni fog a képzésben való részvétel hatására. Az alacsony elemszám miatt a válaszok értékelését itt is fenntartásokkal kell kezelni, de a legtöbben a „Idősekkel, idős korral kapcsolatos sztereotípiák”, a „Képzéseken való részvétel idős korban”, valamint a „Különböző hasznos mozgásformák, gyakorlatok idős korban” témájában vártak tudásbővülést a képzést megelőzően. E három közül a szubjektív véleményük alapján a két elsőben jelentősebben növekedett tudásuk. Ezen háromon túl többen vártak még tudásbővülést az „Aktív idősödés”, a „Krizishelyzetek kezelése és feloldása” és az „Előzetes jognyilatkozat” vonatkozásában.

A kimeneti mérés során a válaszadók szintén három olyan területet jelölhettek meg, melyeken úgy érezték, hogy tudásuk leginkább bővült a képzés után. Ez az egyes területeket vizsgáló szubjektív tudás (bement és kimenet) után a második olyan változó, mely a képzéshez kapcsolható tudásnövekedést igyekszik prezentálni. A visszaérkező válaszok alapján a „Krizishelyzetek kezelése, feloldása”, „Az életvégi tervezés és rendszerezés”, valamint a „Tabutémák kezelése” területeken növekedett leginkább a képzést követően tudásuk a saját megítélésük alapján. A várakozásokkal ellentétben nem a bemeneti mérés során leginkább várt 3 témában nőtt tudásuk, hanem az életvégi tervezés és valamennyire ehhez kapcsolódó tabutémák kezelése esetében érezte ezt az a 8 fő, aki válaszolt a záró kérdővire. A

várakozásokkal némiképp összhangban a „Krizishelyzetek kezelése, feloldása” volt az egyetlen olyan terület, amelyet már a bemeneti mérés során többen megjelöltek és amely a kimeneti mérésben is szerepelt az első három, leggyakrabban választott válasz között.

3.5 A képzéssel való elégedettség

Az időskorhoz kapcsolódó képzéseken, tanfolyamokon való részvételt, mind a jelenlegi pilot képzést megelőzően, mind azt követően a többség fontosnak érezte. Egy 1-6-ig terjedő skálán jelölhették válaszaikat, ahol az 1-es az Egyáltalán nem fontos választ, míg a 6-os a Rendkívül fontos választ jelentette. A válaszadók mindannyian 4-es (25%), 5-ös (25%) és 6-os (50%) értékeket jelöltek meg a képzés előtt, azt követően pedig 5-ös (50%) és 6-os (50%) értéket, tehát méginkább fontosnak érezték a képzéseken való részvételt a képzést követően, mely pozitív visszajelzés a pilot eredményeit tekintve. A képzések gyakoriságát illetően a képzést megelőzően 6 válaszadó évente 1-2 alkalommal, 3 kitölt 2-3 évente egy alkalommal, míg 1 4-5 évente 1 alkalommal tartotta volna indokoltnak ezt. A képzés után ez az arány is javult, hiszen a válaszadók több, mint 2/3-a tartotta volna indokoltnak az évenkénti képzést, tanfolyamot ebben a témában.

A kimeneti mérés során néhány további kérdés vizsgálta a képzés formájával és témáival való elégedettséget: A válaszadók 75%-a maximálisan (6-os érték az 1-6-ig terjedő skálán) elégedett volt a képzés módjával, azaz, hogy a találkozók hetente, általában ugyanazon a napon a délelőtti-kora délutáni órákban, személyesen zajlottak. 8 válaszadóból 7 maximálisan elégedett volt a képzés során alkalmazott változatos munkaformákkal, melyek mindig az adott témához igazodtak, de törekedtek a lehető legtöbb interaktív elem felhasználására. A válaszadók 50%-a (4 fő) úgy érezte, hogy a képzésen tanultak maximálisan plusz tudással és pozitív irányú szemléletbeli változással jártak számára, 3 fő a skálán az 5-ös értéket jelölte, míg 1 személy a 4-est. A válaszadók tehát elsődlegesen új ismeretekkel és hasznos tudásokkal gazdagodtak. A 8 kimeneti válaszadóból 5 fő jelezte, hogy volt olyan téma melyről szívesen hallott volna, de a képzés során ez nem tudott előtérbe kerülni. A záró nyitott kérdésben ki is fejthették mely/melyek lettek volna ezek a témák. A legtöbben itt az egészségügyhöz kapcsolódó válaszokat adták pl.: „emberi szervek, szervrendszerek működése”, „fogakkal kapcsolatos témák”, „egészségügy nehézségei, ellátottság” és „egészségügyi témák”.

Összességében a képzést pozitív tapasztalások jellemezték a résztvevők oldaláról. Tudásuk több témában bővült, melyekből kiemelkedtek az életvégi tervezéshez és rendszerezéshez, a tabutémákhoz valamint a krízishelyzetek kezeléséhez kapcsolódó területek.

Szubjektív tudásuk bővült elsősorban az idősödéshez kapcsolódó sztereotípiák az előzetes jognyilatkozat, valamint az idős korban lehetséges képzések és tanfolyamok témáiban.

Az attitűdökben tapasztalt változások esetében nagyon változatos kép rajzolódott ki, mely nem mindig kapcsolódott egyértelműen a szubjektív tudásnövekedés témáihoz. Míg a kimeneti mérésre többen értettek egyet azzal, hogy a hasznosság érzése fontos az idős generáció tagjai számára, és mindkét mérésben magas volt azoknak az aránya, akik szerint fontos a társadalmi kapcsolódás és részvétel idős korban is, addig nőtt azoknak az aránya, akik szerint elsődlegesen a pihenést kell biztosítani az idősek számára és azoknak az aránya is, akik szerint az élet végéről és a halálról jobb nem beszélgetni, hiszen nagyon szenzitív témák.

Felhasznált irodalmak:

KSH (2023). Szociális Statisztikai Évkönyv 2022-es év (egyéni kért és generált szociodemográfiai táblák)